

XALQARO HUQUQDA IMMUNITET INSTITUTINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI

Mirzayeva Nixola Akramovna

Mirzayeva Nixola Akramovna

Toshkent davlat yuridik universiteti magistranti
Graduate student of Tashkent State University of Law
mirzayevanihola2@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.11275487>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-May 2024 yil
Ma'qullandi: 15-May 2024 yil
Nashr qilindi: 24-May 2024 yil

KEY WORDS

Davlat immuniteti, suveren
immunitet, immunitet

ABSTRACT

Mazkur maqola xalqaro huquqda immunitet tushunchasining shakllanishi va rivojlanish jarayonlarini yoritib beradi va ma'lum bir amaliyotda aloqador ishlar bilan tanishtiradi

Xalqaro huquqda immunitet tushunchasining shakllanish va rivojlanish jarayonlari.

Dastavval immunitet so'zining lug'aviy ma'nosiga yuzlanadigan bo'lsak. Ko'pgina huquqiy tushunchalar singari, "immunitet" atamasi lotincha kelib chiqishi va Rim huquqidan kelib chiqqan: "sipiz" - majburiyat, "tsipiaz" - majburiyatlardan ozod qilingan shaxsning pozitsiyasi¹.

Immunitet - bu ayrim shaxslarga (davlat mansabdor shaxslariga) berilgan va milliy va xalqaro huquq tomonidan tan olingan yuridik imtiyoz bo'lib, ularga o'z vazifalarini tashqi cheklovlar yoki bosimlarsiz, shu jumladan huquqiy jihatdan ham amalga oshirish imkonini beradi. Xalqaro miqyosda immunitet davlatlarning suvereniteti va mustaqilligini ularga yoki ularning vakillariga xorijiy sudlar oldida jinoiy javobgarlikka tortilishiga yo'l qo'ymaslik orqali himoya qiluvchi vositadir.

Biz yuqoridagi paragrafda immunitetning bir qancha turlarini ko'rib tahlil qilib chiqdik. Immunitet tushunchasining xalqaro huquqda shakllanish va rivojlanish jarayoni bevosita davlat immuniteti tushunchasi bilan bog'liqdir Yuqoridagidan kelib chiqqan holda davlat immuniteti tushunchasiga yana bir bor yuzlanamiz.

Davlatning yurisdiksiyaviy immunitetini tahlil qilish jarayonida shuni takidlash lozimki, davlat immunitetini qanday holatlarda va qay holatda qollanilishini xalqaro va ichki qonunchiliklarda aniq va ravshan kodifikatsiyalash juda muhim hisoblanadi. Yuqoridagi paragraflarda takidlab o'tilgan BMTning Davlatlarning immuniteti va ularning mol-mulki to'g'risidagi Konventsiyaning 5-moddasida immunitet to'g'risidagi umumiy qoidalar aniq belgilab qo'yilgan. Xuddi shunday qoidalarni FSIAning 604-qismida ham

¹ International Court of Justice. Certain Questions of Mutual Assistance in Criminal Matters (Djibouti v. France), Judgment, I.C.J. Reports 2008. Available in: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/136/136-20080604-JUD-01-00-EN.pdf>.

ko'rishimiz mumkin. Yuqorida ko'rib o'tganimizdek mutlaq immunitet dastavval yagona immunitet turi hisoblangan ammo o'sh paytlarda ham faqatgina Belgiya va Italiya sudlari tijorat masalalariga nisbatan farqli yo'ldan foydalanganlar. Yurisdiksiyaviy immunitetning *ratione materiae* mazmunida oxirgi asrning ikkinchi yarmida jiddiy qisqarish yuz berdi desak mubolag'a bo'lmaydi. Shuni takidlash lozimki, immunitetga nisbatan cheklovchi yondashuv ayrim tor ma'nodagi masalalarga nisbatan qo'llanildi. Inson huquqlarining jiddiy buzilishi holatlari bevosita immunitetga nisbatan istisnolarning qo'llanilish yoki qo'llanilmasligiga bog'liq bo'lib qoldi.

Takidlash joiaki, *ratione functionis* va shaxslarning *rationa personae* immunitetlari o'rtasidagi aniq farq ko'rsatilishi lozimligi talab darajasiga ko'tarilishi kerak edi. Shunisi ma'lumki, xalqaro huquqning jiddiy ravishta buzilish holatlari kuzatilishi va yurisdiksiyaviy immunitetning davlatlarni kollektiv tuzilma sifatida himoya qilishi vaziyatni o'zgartirish lozim ekanligini ko'rsatib berdi. Ushbu holatda Tokyo va Nyremberg tribunallari yangi eshiklarni ochib berdi desak mubolag'a bo'lmaydi. Ushbu tribunallarga ko'ra, shaxsning davlatda qanday positsiyada faoliyat yuritayotganligidan qat'iy nazar, u tomonidan xalqaro huquqqa ko'ra jazolanadigan jinoyatning sodir etilishi ushlanishi va javobgarlikka tortilishi uchun asos bo'ladi va barcha shaxslar qonun oldida tengdirlar.(17)

Shaxsning xalqaro huquq bo'yicha javobgarligini davlat immuniteti doirasida tahlil qiladigan bo'lsak, bu jinoiy harakat ma'lum bir mavhum tuzulmaning harakati emas, balki, jinoiy harakatni boshqarish uchun javobgar bo'lmagan millatlar va shaxslarning javobgarligi hisoblanadi.

Takidlash lozimki, shaxsiy immunitet mazmunining tezlik bilan qisqarib boorish o'z-o'zidan davlat immuniteti tushunchasining rivojlanishi bilan bevosita bog'liqdir.

Davlatlar tomonidan o'z immunitetidan voz kechish holatlari ham kuzatilishi mumkin. Umuman olib qaraganda suveren davlat o'z boshqaruv hsaklini o'zi belgilashda to'la qonli huquqqa ega va hottoki uni to'g'ri deb topsa ishni boshqa davlatning yurisdiksiyasiga ham topshirishi mumkin. Misol tariqasida FSIAning 1605-qismida va BMT Konventsiyasining 7-moddasida immunitetdan voz kechish mumkin ekanligi ko'rsatib otilgan.

Princz v. Federal Republic of Germany ishida AQSH Apelatsiya sudi sudyasi Wald inson huquqlarini jiddiy ravishta buzgan davlatning immuniteti bevosita rad etilishi to'g'risida yozgan. Ko'pgina AQSH olimlari tomonidan ham yuqoridagidek bir xil fikr bildirilgan Unga ko'ra:

“Davlat tomonidan majburiy bo'lgan buzilishi mumkin bo'lmagan normalarning buzilishi o'z-o'zidan uning harakatlarini suveren harakat sifatida baholamaslik uchun asos bo'ladi va davlatning harakatlarining suveren deb baholanmasligi, uning suveren immunitet himoyasidan foydalana ola olmasligiga olib keladi. Davlat majburiy normalarni buzgan taqdirda bevosita o'z immunitetidan voz kechishga rozilik berishi lozimdir”

Yurisdiksiyadan immunitetga ega bo'lgan shaxslar shu tariqa milliy yoki xalqaro sudlar oldida qonuniy ta'qib qilishdan qochishlari mumkin. Bu immunitet asosan diplomatlar, Birlashgan Millatlar Tashkiloti xodimlari va parlament a'zolari, shuningdek, hukumat a'zolari, davlat yoki hukumat rahbarlari uchun mavjud. Immunitet xalqaro odat huquqida va bir

qancha xalqaro konventsiyalarda mustahkamlangan.

Xalqaro huquq davlatlar va ularning mansabdor shaxslarining daxlsizligini nizoni davlat va uning mansabdor shaxslarining da'voning mohiyatini hisobga olmasdan yoki har qanday asosiy javobgarlikdan ozod etmagan holda ma'lum bir forumda hal qilinishiga to'sqinlik qiluvchi protsessual qoidalar sifatida tavsiflaydi. Davlatga yoki uning mansabdor shaxslariga qarshi chiqarilgan hukm ijro etilishiga yo'l qo'ymaslik uchun daxlsizlik ijro etilish bosqichida ham qo'llanilishi mumkin. Xalqaro huquq, ba'zan chalkash bo'lsa ham, turli sabablarga ko'ra oqlangan va turli darajada mavjud bo'lgan immunitetlarning alohida toifalarini belgilaydi.

Bu immunitetlar turli turlarga bo'linadi, masalan, davlat immuniteti (yoki ba'zan "suveren" immunitet); immunity ratione materiae ("ob'ekt" immuniteti); davlat mansabdor shaxslarining immuniteti ratione personae ("shaxsiy" daxlsizlik); maxsus shartnoma rejimi sifatida diplomatik immunitet; va xalqaro tashkilotlarning immunitetlari; odatda ko'p tomonlama yoki ikki tomonlama shartnomalarda ko'zda tutilgan bo'ladi.(15)

Immunitet hech qachon mutlaq emas va odatda shaxsning ushbu mansabni egallab turgan davrida rasmiy funktsiyalarni bajarish paytida sodir etilgan harakatlar bilan cheklanadi. Immunitetlarning ikki turi (milliy va xalqaro huquq bo'yicha) mavjudligi odatda qabul qilinadi:

Funksional immunitetlar ushbu funktsiyaga tegishli, ya'ni turli davlat mansabdor shaxslari tomonidan amalga oshiriladigan va ularning vakolat muddati tugaganidan keyin davom etadigan muayyan harakatlarni qamrab oladi.

Shaxslarga egallab turgan lavozimiga ko'ra beriladigan shaxsiy daxlsizliklar immunitetga ega bo'lgan shaxslar tomonidan sodir etilgan barcha xatti-harakatlarni qamrab oladi va manfaatdor shaxslar o'z lavozimida qolguncha davom etadi. Immunitet turli mansab vazifalarini nazorat qiluvchi siyosiy yoki yuridik shaxslar tomonidan jiddiy buzilish holatlarida olib tashlanishi mumkin.

Xalqaro jinoiy sud statutining o'ziga xos qoidalari (XJT statutining 27.2-moddasi) tufayli Xalqaro jinoiy sudda jinoiy ish qo'zg'atilgan taqdirda daxlsizlikdan foydalanish mumkin emas.(16)Shuni takidlash lozimki, davlat uchun yurisdiksiyasidan va uning mansabdor shaxslarining chet el sudlarida ta'qib qilishdan daxlsizligi xalqaro odatiy huquqning mutlaq printsipli bo'lib qolmoqda.

Bu tamoyil Xalqaro Sudning bir qancha qarorlarida tan olingan. Xalqaro sud bu daxlsizlikni jazosizlik bilan bog'lab bo'lmasligini eslatdi, chunki immunitet vaqt bilan cheklangan protsessual kafolatdir. Immunitet jinoiy javobgarlikka tortilishni kechiktirishi mumkin, lekin uni yo'q deb hisoblashga olib kelmaydi.(infra-jinoyat).

Noqonuniy xatti-harakatlar uchun davlat javobgarligi jinoiy javobgarlikdan farq qiladi va Xalqaro sud va ba'zi mintaqaviy sudlar tomonidan ko'rib chiqilishi mumkin.

Ba'zi noto'g'ri tushunchalardan farqli o'laroq, gumanitar tashkilotlar a'zolari va yordam xodimlari qat'iy ma'noda immunitetning hech qanday shaklidan foydalanmaydi. insonparvarlik immuniteti xalqaro gumanitar huquqda nazarda tutilgan mojarolar vaqtida tinch aholiga, yordam va tibbiyot xodimlariga qasddan hujum qilishning taqiqlanishini bildiradi. Bunday xodimlarga qasddan qilingan hujumlar xalqaro yoki milliy qonunchilikka muvofiq jazolanadigan urush jinoyati bo'lishi mumkin. Biroq xalqaro tribunallar gumanitar xodimlarga jinoiy ish yuritishda hamkorlik qilishdan qisman immunitet bergan. Ular mojarolar hududlarida gumanitar xodimlarning xavfsizligini va yordam tashkilotlarining qurolli

zo'ravonlik holatlarida yordam ko'rsatish qobiliyatini himoya qilish uchun guvohlik berish majburiyatiga cheklovni qabul qilindi. (infra-yurisprudensiya). Ushbu immunitet Xalqaro Qizil Xoch Qo'mitasi va Xalqaro Jinoyat Sudi Protsessual va dalillar qoidalarining 73-qoidasida kasbiy sir bilan aloqador kasblar uchun rasman tan olingan.

Davlat va hukumat boshliqlari uchun daxlsizlikni aniq belgilovchi xalqaro shartnomalar mavjud emas. Xalqaro miqyosda davlat boshliqlarining daxlsizligi odatlarning natijasi bo'lib, diplomatik immunitetga o'xshaydi. Ta'rifga ko'ra, bu odat har doim tuzatishlarga moyil bo'lib, 1999 yilda Britaniya va Ispaniya sud organlari tomonidan Chili sobiq prezidenti Augusto Pinochet ishi bo'yicha chiqarilgan turli hukmlar bilan tasdiqlangan; Sobiq Yugoslaviya bo'yicha xalqaro jinoiy tribunal tomonidan Yugoslaviya davlati rahbari Slobodan Miloshevichga nisbatan ayblov xulosasi; yoki 2004 yil may oyida Syerra-Leone uchun maxsus sud tomonidan Liberiyaning sobiq davlat rahbari Charlz Teylorning ayblov xulosasi.

Boshqa tomondan, har bir davlatning milliy qonunlarida ko'pincha davlat boshliqlarining immunitetlari va jinoiy javobgarliklarini tartibga soluvchi tizimlar aniq belgilab qo'yilgan (umuman konstitutsiyada). Biroq, bu milliy qoidalar xalqaro huquqdan ustun bo'la olmaydi; shuning uchun ular bunday shaxslarni insoniyatga qarshi jinoyatlar, genotsid, urush jinoyatlari va qiynoqlar kabi xalqaro huquqning eng og'ir jinoyatlari bilan chegaralangan hollarda ularga qarshi qo'zg'atiladigan xalqaro huquqiy tartib-qoidalardan himoya qila olmaydi.

Aslida, bunday og'ir jinoyatlar holatida, xalqaro huquq aniq belgilab qo'yganki, shaxsni jinoiy yurisdiksiyadan himoya qilish uchun hech qanday immunitetdan foydalanish mumkin emas.

Xalqaro Jinoyat Sudi Statutining 27-moddasi (Urush jinoyatlari, insoniyatga qarshi jinoyatlar va genotsidda ayblangan shaxslar ustidan yurisdiksiyaga ega) Sud "rasmiy mavqeidan farq qilmasdan barcha shaxslar ustidan yurisdiksiyaga ega. Xususan, davlat yoki hukumat rahbari, hukumat yoki parlament a'zosi, saylangan vakil yoki mansabdor shaxsning mansabi hech qanday holatda shaxsni ushbu Nizomga muvofiq jinoiy javobgarlikdan ozod etmaydi yoki o'zi uni jinoiy javobgarlikdan ozod qilmaydi."

Keling endi diplomatik immunitet tushunchasining rivojlanishi va yuzaga kelish tahliliga yuzlanamiz. Diplomatik immunitet ming yillik uzoq tarixga ega. Ular odamlar bilan muloqot qilishning boshida, bizning o'tmishdoshlarimiz xabarchiga zarar etkazishdan ko'ra xabarni eshitish yaxshiroq ekanini tushunishganida taqdim etilgan.²

Diplomatik immunitetning dastlabki amaliyotini avstraliyalik aborigenlar, Manu institutlari va Mesopotamiya, Gretsiya va Rimning qadimgi sivilizatsiyalarida kuzatish mumkin. Muqaddas matnlarda xabarchilar va muzokarachilarning himoyasini topish mumkin, bu ularning insoniyat uchun asosiy ahamiyatini aks ettiradi.

Muzokarachilarning daxlsizligi haqida eng qadimgi yozma eslatmani qadimgi Misrning birinchi diplomatik arxivi Amarna xatlarida topish mumkin. Uyg'onish davridagi Italiyada XV asrda birinchi doimiy elchixonalarining ochilishi ularni himoya qilish qoidalari bilan birga bo'lgan. Diplomatik daxlsizlikning odatiy amaliyotlari va qoidalari birinchi marta 1815 yilda Vena Kongressi tomonidan kodlangan. Ular o'zlarining hozirgi huquqiy shaklini umumiy qabul qilingan 1961 yildagi Diplomatik munosabatlar to'g'risidagi Vena konventsiyasi tufayli oldilar.

² Reaffirming the foundations of diplomacy

Ekvador reydi va yaqinda Isroilning Damashqdagi Eron konsulligiga uyushtirgan hujumi bu uzoq yillik an'anaga qarshi bo'lib, diplomatiya va xalqaro munosabatlarga tahdid solmoqda.

Ko'pgina sharhlovchilarning fikricha, diplomatik immunitet tushunchalari eskirgan, chunki ular xalqaro inson huquqlari huquqining fundamental tushunchalari paydo bo'lgunga qadar ishlab chiqilgan. Immunitet inson huquqlari me'yorlariga "yo'l bo'shatishi" kerak. Xususan, xalqaro huquqning majburiy normalari (jus cogens) tushunchasi ushbu muhokamaga kiritilishi kerak.

Bu tushunchalar umumiy xalqaro huquqning ham, xususan, inson huquqlari huquqining ham ierarxiasining eng yuqori pog'onasida turishi va bu me'yorlardan chetga chiqishga hech qanday sharoitda, jumladan, ushbu normalarga zid bo'lgan shartnomalarda ham yo'l qo'yilmasligi ta'kidlanadi.³

Shartnomalar huquqi to'g'risidagi Vena konventsiyasi (VCLT) 53-moddasida jus cogens ga zid bo'lgan har qanday shartnoma haqiqiy emasligini va shartnoma kuchga kirgandan keyin jus cogens ning yangi qoidalariga zid bo'lsa, shartnoma o'z kuchini yo'qotishini belgilaydi. Bu yerda biz shartnomaning o'zi haqiqiy emasligini ta'kidlaymiz va nafaqat normalarga zid bo'lgan qoidalar.

Shartnomalar huquqi to'g'risidagi Vena konventsiyasi (VCLT) 53-moddasida jus cogens ga zid bo'lgan har qanday shartnoma haqiqiy emasligini va shartnoma kuchga kirgandan keyin jus cogens ning yangi qoidalariga zid bo'lsa, shartnoma o'z kuchini yo'qotishini belgilaydi. Bu erda biz shartnomaning o'zi haqiqiy emasligini ta'kidlaymiz va nafaqat normalarga zid bo'lgan qoidalar.

Shuni ham ta'kidlash kerakki, hozirgi kunga qadar shartnoma VCLT 53-moddasi asosida haqiqiy emas deb topilgan birorta ham holat bo'lmagan. Shunday qilib, bu masala birinchi navbatda ilmiy qiziqish uyg'otadi, degan xulosaga kelish o'rinli bo'lar edi. Biroq, agar daxlsizlik inson huquqlarini himoya qilishga mos kelmaydi, degan asosda VCDR milliy sudga shikoyat qilinsa, tahlil boshqacha natija berishi mumkin. Quyida bir misol keltiramiz.

Ruritaniyadagi diplomat (o'ylab topilgan fuqarolik huquqi mamlakati) Ruritaniya fuqarosiga yoki hatto diplomat uchun ishlaydigan yuboruvchi davlat fuqarosiga nisbatan qiynoqlar qo'llashda ayblanadi. Ruritaniya diplomatga daxlsizlik tufayli ayblov qo'yishdan bosh tortdi. Shundan so'ng fuqaro Ruritaniya konstitutsiyasi barcha fuqarolar uchun mudofaa va tegishli jarayonni amalga oshirish huquqini ta'minlaganligi sababli ishni Ruritaniya sudiga olib boradi – diplomatga immunitet berish ushbu konstitutsiyaviy himoyaga zid bo'ladi.

Ruritaniya sudi bu harakat jus cogens qoidalarini buzish deb qaror qiladi va shuning uchun VCDR (diplomatlarga jinoiy javobgarlikka tortishdan immunitetni ta'minlaydi) jus cogensning buzilishi hisoblanadi va shu bilan VCLT 53-moddasiga muvofiq VCDRni bekor qiladi. .

Bu holat Germaniyaning Italiyaga qarshi Xalqaro sudida (ICJ) qo'zg'atgan joriy ishiga o'xshab ketadi. Huquqiy nazariyaga asoslanib, davlatlarning ularga qarshi da'volardan suveren daxlsizligi Italiya konstitutsiyasining inson huquqlari qoidalariga ziddir.⁴

Ruritaniya sudining qarori o'z-o'zidan VCDRni xalqaro miqyosda bekor qilmaydi, balki faqat shu davlat maqsadlari uchun. Biroq, bu Ruritaniyadagi diplomatlar uchun immunitet qonuniy ravishda yo'qolishi mumkin.

³ Diplomatic immunity law and jus cogens: Alan Franklin

⁴ Germany agaibst Italy case

Kanada kabi umumiy huquqli davlatdagi vaziyat murakkabroq bo'lar edi. Kanada VCDRning a'zosi bo'lsa-da, Kanadada diplomatik immunitetga oid qonunlar VCDRning o'zi tomonidan emas, Kanada hukumati tomonidan qabul qilinadi. Shunday qilib sud shartnomalarni bekor qilish bilan shug'ullanmaydi., aksincha Kanada tomonidan Kanada xalqiga taqdim qilingan konstitutsiyaviy himoyalarni ko'rib chiqadi va Kanada hukumati tomonidan diplomatik immunitetga oid qonunlar konstitutsiyaga muvofiq bekor qilinadi va haqiqiy emas deb topiladi. Bunday vaziyatlarda Shartnomalar To'g'risidagi Vena Konventsiyasining 27-moddasiga ko'ra, shartnomani haqiqiy emas deb toppish emas, balki o'xshash natijaga erishish uchun inson huquqlari himoyasi borasidagi Kanada konstitutsiyaviy qonunlaridan va jus cogens normalaridan foydalanish lozim.

Shartnomalar huquqi to'g'risidagi Vena Konventsiyasining 27-moddasiga ko'ra, tomonlar o'z ichki qonunchiligi qoidalarini shartnomani bajarish uchun asos sifatida keltira olmaydi. Shunday qilib, Ruritaniya sudi xalqaro huquqda diplomatik immunitet berish kabi shartnoma majburiyatlarini bajarishdan bosh tortishi taqiqlangan. VCDRni haqiqiy emas deb e'lon qilish xalqaro huquqda VCDRning buzilishi deb hisoblanishi mumkin, ammo Ruritaniya sudi ichki va xalqaro huquq o'rtasida ziddiyat yuzaga kelganda o'zining konstitutsiyaviy majburiyatlarini hurmat qilishi kerak. Xuddi shunday, agar Kanada VCDR bo'yicha daxlsizlik Kanada Konstitutsiyasiga zid ekanligini aniqlasa, bu Kanada xalqaro huquqni buzgan bo'ladi, lekin o'z qonunlariga mos keladi.⁵

Keling endi yuqorida keltirib o'tilgan davlat immunitetiga aloqador bo'lgan Germaniya va Italiya ishini immunitetning rivojlanish jarayonini yanada chuqurroq anglash uchun atroflicha ko'rib chiqamiz.

2012-yil 3-fevralda Xalqaro Sudi (ICJ) xalqaro gumanitar standartlarni buzish natijasida etkazilgan zararni qoplash bilan bog'liq bo'lgan davlatning yurisdiksiyaviy immunitetlari (Germaniya – Italiya: Gretsiya aralashuvi) ishi bo'yicha yurisdiksiyaviy immunitet masalasi bo'yicha qaror chiqardi. . Ikkinchi jahon urushi davrida uchinchi reyx tomonidan qabul qilingan qonun.

2012-yil 3-fevralda Xalqaro Sudi (ICJ) xalqaro gumanitar standartlarni buzish natijasida yetkazilgan zararni qoplash bilan bog'liq bo'lgan davlatning yurisdiksiyaviy immunitetlari (Germaniya – Italiya: Gretsiya aralashuvi) ishi bo'yicha yurisdiksiyaviy immunitet masalasi bo'yicha qaror chiqardi. . Ikkinchi jahon urushi davrida uchinchi reyx tomonidan qabul qilingan qonun.

2022-yil aprel oyida Xalqaro Adolat sudiga taqdim etilgan da'v obo'yicha arizachi(Germaniya) quyidagilarni takidladi.

[Ushbu qarordagi] bayonotlarga qaramay, Italiya milliy sudlari 2012 yildan beri Germaniya suveren immunitetini buzgan holda Germaniyaga qarshi ko'plab yangi da'volarni ko'rib chiqdi.

Germaniya, xususan, Italiya Konstitutsiyaviy sudining 2014-yil 22-oktabrdagi 238/2014-sonli qaroriga havola qiladi, unga ko'ra ikkinchisi:

"Italiya sudyasining Xalqaro sudning 2012-yil 3-fevraldagi qarorini bajarish majburiyati [...] tan olingan. lekin shunga qaramay:Xuddi shu burchni Italiya konstitutsiyaviy qonunchiligiga muvofiq "asosiy huquqlarni sud orqali himoya qilishning asosiy printsipti" ga

⁵ Diplomatic immunity law and jus cogens: Alan Franklin

bo'ysundirdi, u o'qidiki, suveren davlatlarga qarshi urush jinoyatlari va insoniyatga qarshi jinoyatlar qurbonlari tomonidan individual da'volarga ruxsat berilgan.⁶

Germaniyaning ta'kidlashicha, Italiya Konstitutsiyaviy sudining "xalqaro huquq va Italiyaning Birlashgan Millatlar Tashkilotining asosiy sud organi qaroriga rioya qilish majburiyatini qasddan buzgan holda qabul qilingan 238/2014-sonli qarori turli oqibatlarga olib keldi". Uning qo'shimcha qilishicha, qaror chiqarilgandan beri "kamida 25 ta yangi ish Germaniyaga qarshi [Italiya sudlarida] qo'zg'atilgan" va "kamida 15 ta protsessda Italiya ichki sudlari [...] Germaniyaga qarshi da'volarni ko'rib chiqdilar va qaror qabul qildilar." Ikkinchi Jahon urushi davrida Germaniya Reyxining xatti-harakatlari haqida.

Italiya fuqarolik huquqi davlatidir va shuning uchun xalqaro huquqning maqomi yuqorida aytib o'tilganidek, uning konstitutsiyaviy qoidalari bilan tartibga solinadi. Germaniya da'vosining keltirilgan qismida ta'kidlanganidek, Italiya sudlari Italiya fuqarolari oldidagi asosiy huquqlarni himoya qilish, jumladan, suveren davlatga qarshi qo'yilgan jabrdiydalarning shaxsiy da'volarini hal qilish uchun konstitutsiyaviy burchlari borligini aytdi.

Demak ushbu ishda xalqaro huquq va Italiya milliy huquqi o'rtasida dilemma yuzaga keladi. Italiya BMT a'zosi va Xalqaro Adolat Sudi qaroriga amal qilishi kerak, ammo yuqorida ta'kidlanganidek bu uning ichki qonunchiligiga amal qilinmasligini ko'rsatadi.

Italiyaning Germaniyaga qarshi argumentlari ishonarli emas, deb bahslashish qiyin; Germaniyaga qarshi da'volar dunyodagi eng jirkanch inson huquqlari jinoyatlari va genotsidni o'z ichiga oladi va jabrlangan fuqarolarga tovon to'lashni rad etish axloq va inson huquqlari tushunchalariga zid ko'rinadi. Nima uchun Italiya fuqarolari huquqbuzarlik huquqi jinoyatchilarni himoya qilishini ko'rsatadigan xalqaro odat huquqi qoidalari mavjudligi sababli himoya qilishdan bosh tortishlari kerak?

Endi biz buni diplomatik immunitet nuqtai nazaridan ko'rib chiqishimiz mumkin. Agar diplomat mezbon davlat fuqarosining inson huquqlarini qo'pol ravishda buzsa, Italiya bunga qanday munosabatda bo'ladi? Ular VCDR da belgilangan xalqaro huquqqa rioya qiladilarmi yoki shunga o'xshab, o'zlarining konstitutsiyaviy majburiyatlari ushbu xalqaro majburiyatlardan ustun ekanligini aniqlaydilar?

Bu VCDRning buzilishi va shu tariqa Italiyani boshqa VCDR a'zo davlatlari oldida javobgarlikka olib kelishi mumkin bo'lsa-da, diplomatga qarshi choralar ko'rishga ruxsat bermaslik ularning konstitutsiyaviy qoidalarini buzish hisoblanadi.⁷

Shunday qilib, VCDR davlatlarni diplomatik immunitetni hurmat qilishga majbur qilsa-da, davlatning ichki qonunchiligi bilan ziddiyat, ayniqsa konstitutsiyaviy darajada, davlatdan VCDRni buzish xavfi ostida o'z konstitutsiyaviy qonuniga rioya qilishni talab qilishi mumkin.

Bugungi kunga qadar hech bir davlatda shunga o'xshash vaziyat haqida xabarlar yo'q, ammo Italiyaning Germaniyaning unga qarshi ishi bo'yicha pozitsiyasi, hozirda Xalqaro Sud ko'rib chiqilayotgani, xuddi shunday ishlarni mezbon davlatlarda ko'rib chiqishga turtki berishi mumkin.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda immunitetga aloqador xalqaro normalarni kundankunga o'sib borayotgan zamon talablariga va fundamental inson huquqlariga aloqador normalarga moslashtirish talab darajasiga ko'tarilishi lozimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

⁶ Davlatning yurisdiksiyaviy immunitetiga aloqador Germaniya Italiya ishi

⁷ State immunity: Alan Franklin.

1. African Union Convention on Preventing and Combating Corruption. Maputo, 11 July 2003. Available in: <https://au.int/sites/default/files/treaties/7786-treaty-0028_african_union_convention_on_preventing_and_combating_corruption_e.pdf>.
2. African Union. Protocol on Amendments to the Protocol on the Statute of the African Court of Justice and Human Rights. Malabo, 27 June 2014.. Available in: <https://au.int/sites/default/files/treaties/7804-treaty-0045_-_protocol_on_amendments_to_the_protocol_on_the_statute_of_the_african_court_of_justice_and_human_rights_e.pdf>.
3. African Union. Report of the Committee of Eminent African Jurists on the Case of Hissène Habré. Addis Ababa, July 2006. Available in: <https://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/habreCEJA_Repor0506.pdf>.
4. Assembly of the African Union. Decision on the Hissène Habré Case and the African Union. Banjul, July 2006. Available in: <https://au.int/sites/default/files/decisions/9555-assembly_au_dec_111-133_vii_e.pdf>.International jurisprudence:
5. Appeals Chamber. Prosecutor v. Tihomir Blasckic. Judgment on the Request on the Republic of Croatia for Review for the Decision of Trial Chamber II of 18 July 1997. Available in: <<http://www.icty.org/x/cases/blaskic/acdec/en/71029JT3.html>>.
6. European Court of Human Rights. Case of Al-Adsani v. United Kingdom. Judgment of 21 November 2001. Available in: <https://documents.law.yale.edu/sites/default/files/al_adsani_v_uk_-_echr_-_2001_0.pdf>.
7. International Court of Justice. Arrest Warrant of 1 I April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium), Judgment, I.C.J. Reports 2002, Joint Separate Opinion of Judges Higgins, Kooijmans and Buergenthal. Available in: <<https://www.icj-cij.org/files/caserelated/121/121-20020214-JUD-01-05-EN.pdf>>.